

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Jana Vyklického a JUDr. Petra Průchy, v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní 16, Praha 1, proti rozhodnutí předsedy žalované ze dne 9. 3. 2011, čj. 649/11, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6. 2. 2013, č. j. 10 A 183/2012 - 9,

t a k t o :

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žádnému z účastníků se nepřiznává náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce podal ke Krajskému soudu v Brně žalobu, kterou se domáhal přezkoumání rozhodnutí žalované čj. 648/11 a 649/11, jimiž mu byl určen advokát k poskytnutí právní služby podle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii. Krajský soud v Brně postoupil svým usnesením ze dne 29. 4. 2011, č. j. 30 A 36/2011 - 9, věc místně příslušnému Městskému soudu v Praze. Podáním ze dne 26. 6. 2012 vzal žalobce zpět žalobu vztahující se k rozhodnutí žalované čj. 648/11 – ve vztahu k tomuto rozhodnutí bylo tedy řízení zastaveno a žaloba proti rozhodnutí žalované čj. 649/11 vyloučena k samostatnému projednání. Společně s uvedeným zpětvzetím proti jednomu z rozhodnutí zaslal žalobce (dále jen „stěžovatel“) i žádost o osvobození od soudních poplatků, kterou Městský soud v Praze usnesením ze dne 6. 2. 2013, č. j. 10 A 183/2012 - 9, zamítl.

Usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“)

Městský soud v napadeném usnesení uvedl, že žalobce splňuje první podmínku pro přiznání osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), neboť je nemajetný. Osvobození od soudních poplatků mu přesto nepřiznal s odůvodněním, že stěžovatel institutu osvobození od soudních poplatků zneužívá.

V tomto směru poukázal na stoupající počet sporů iniciovaných žalobcem, které v naprosté většině (stejně jako aktuálně projednávána věc) napadají rozhodnutí České advokátní komory, a zejména na jejich samoúčelný charakter, stereotypní průběh a samotný postup žalobce v těchto sporech, ze kterého není patrná snaha o vyřešení sporu, ale spíše neustále zpochybňování i jen dílčích úkonů správního orgánu i soudu.

Smyslem žalobcových návrhů tak již není ochrana jeho práv, ale samotné vedení sporu, a to využíváním možných i nemožných prostředků procesní ochrany, zdůrazňování skutečných i domnělých formálních nepřesností v postupu správního orgánu i soudu a lpění na jejich formálním odstraňování; původní smysl vedení pře tak ustupuje do pozadí a motivací pro další proces je tento proces samotný. Městský soud tak uzavřel, že hodlá-li žalobce svá práva vymáhat soudní cestou, a to v takovém rozsahu a způsobem, jak byl výše popsán, lze po něm požadovat, aby tato řízení vedl s vědomím existence nákladů řízení. Uvedené důvody dle městského soudu dokládá i posuzovaný případ, kdy žalobce napadá rozhodnutí, kterým mu byl určen advokát, ale vznáší námitky jen proti náležitostem rozhodnutí, nedostatečné identifikaci advokáta, nárok na náhradu hotových výdajů advokáta a nedostatečné vymezení služeb. Městský soud poukázal i na to, že obdobné námitky byly již mnohokrát shledány nedůvodnými v jiných sporech vedených stěžovatelem.

Kasační stížnost

Usnesení městského soudu napadl stěžovatel kasační stížností, v níž explicitně neodkázal na žádný konkrétní zákonný důvod dle § 103 odst. 1 s. ř. s.

Stěžovatel proti usnesení městského soudu brojí mnoha (24), povětšinou ne zcela srozumitelnými, námitkami. Městskému soudu mj. vytýká, že uvažuje o návrhu na zahájení řízení v minulém čase. Dále uvádí, že je nemyslitelné, že by soud nevěděl, že není místně příslušným k vedení řízení, neboť má za to, že výrok o postoupení věci není konečným výrokem o splnění podmínek řízení. Městský soud rovněž neměl hodnotit racionálnost jednotlivých úkonů stěžovatele před žalovanou, jinými správními orgány, či dalšími soudy. Poukazuje i na to, že řízení před Ústavním soudem není zpoplatněno. Městský soud nedostatečně odůvodnil „odloučení části žaloby od části žaloby zpětvzaté“. Přetížení městského soudu nelze klást k tíži stěžovateli; údaj o počtu nevyřízených žalob nesvědčí o svévoli stěžovatele, nýbrž o nízké vymahatelnosti práva před městským soudem. Soud rovněž zahrnuje do sporu řízení před sporem – úvaha o stereotypním průběhu v jiných věcech je absurdní. Závěry městského soudu o tom, že stěžovatel odmítá přistoupit na podmínky stanovené rozhodnutím žalované o určení advokáta, považuje za iracionální popírání jeho práva podat žalobu. Z hodnocení městského soudu vyplývá, že si neudržuje dostatečný odstup od stran sporu. Uvádí-li městský soud, že stěžovatel podává vzápětí po podání žaloby návrhy na určení lhůty, jde dle stěžovatele o pomluvu, neboť nerozhodne-li soud přednostně o návrhu na přiznání odkladného účinku žaloby, vzniká účastníku právo takový návrh podat. Tvrdí, že vinou městského soudu dochází

pokračování

k nesprávnému doručování, a že má právo si na takovýto nesprávný postup stěžovat. Stěžovatel má za to, že každý účastník se může mýlit ohledně sídla žalované, tudíž soudy ho za to nemohou sankcionovat; tvrzení soudu, že byl stěžovatel poučen o správnosti označení žalované, je „*velenepravdivé*“. Stěžovatel je rovněž přesvědčen, že má právo nesouhlasit s tím, aby ve věci bylo rozhodováno bez nařízení jednání, přičemž není jeho povinností se nařízeného jednání účastnit. Městskému soudu vytýká, že neposoudil, zda je žaloba zjevně neúspěšná, když to jediné může být důvodem pro nepřiznání osvobození od soudních poplatků. Dle stěžovatele mu soud zakazuje domáhat se soudní ochrany před činností žalované. Městský soud dle něj odmítá vydat rozsudek, byť by byl zamítavý. Navíc také hodnotí „*hmotné právo před ÚS jako nehmotné*“.

Na závěr stěžovatel uvádí, že Nejvyšší správní soud provede přezkum rozhodnutí městského soudu, ač kasační stížnost není přípustná a domáhá se kasace usnesení městského soudu.

Posouzení Nejvyšším správním soudem

Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že je podána včas a jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná. Co se týká podmínky zaplacení soudního poplatku a povinného zastoupení advokátem, ty splněny nebyly, nicméně na splnění těchto podmínek zdejší soud pro specifickou přírodu případu netrval.

Nejvyšší správní soud tedy přezkoumal napadené usnesení v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.).

V kasační stížnosti není explicitně vyjádřen žádný z kasačních důvodů dle § 103 odst. 1 s. ř. s., nicméně z obsahu kasační stížnosti je patrné, že stěžovatelem jen tvrzen kasační důvod dle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Většina uplatněných námitek se zcela míjí s předmětem dané věci a Nejvyšší správní soud nepokládá za důležité se k nim podrobněji vyjadřovat. Pozornost bylo nutné zaměřit na otázky dotýkající se problematiky osvobození od soudních poplatků, na nichž je vybudováno usnesení městského soudu. V tomto ohledu stěžovatel namítá, že jeho žádost nebyla posouzena objektivně a individuálně, nýbrž v kontextu jiných sporů, jež vede v dalších řízeních.

V obecné rovině představuje individuální osvobození od soudních poplatků procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích. Tento druh osvobození od soudních poplatků je zařazen v § 36 odst. 3 s. ř. s. Z tohoto ustanovení vyplývá, že účastník řízení může být osvobozen od soudních poplatků při splnění těchto předpokladů: 1. podání žádosti o osvobození od soudních poplatků; 2. podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný; 3. doložení nedostatku prostředků. Judikatura však dospěla ještě k jednomu předpokladu, který je pro osvobození od soudních poplatků klíčový – účastník řízení nesmí daný institut zneužívat. K posledně uvedenému předpokladu lze odkázat například na rozsudek ze dne 26. 7. 2011, č. j. 2 As 78/2011 - 27, podle kterého „*dochází-li ze strany účastníka řízení ke zneužívání institutu osvobození od*

soudních poplatků, není možné mu tuto výhodu přiznat (...) Na druhou stranu je však třeba zdůraznit, že každou žádost o osvobození od soudních poplatků je nutné s ohledem na okolnosti konkrétního případu pečlivě posoudit s tím, že rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků z důvodu zneužití tohoto dobrodiní ze strany účastníka řízení musí být řádně odůvodněno.“

V nyní projednávaném případě je proto klíčové posouzení toho, zda městský soud dostatečně odůvodnil a konkretizoval, v čem spatřuje zneužívání institutu osvobození od soudních poplatků stěžovatelem. Nejvyšší správní soud má za to, že této své povinnosti městský soud dostal, neboť uvedl konkrétní důvody, pro které žádosti o osvobození od soudních poplatků nebylo v daném řízení možné vyhovět. Vedle počtu vedených sporů, což by samo o sobě ještě nemohlo svědčit o samoúčelnosti stěžovatelových podání, městský soud poukázal na průběh tohoto sporu, který se podobá obdobným sporům vedeným stěžovatelem proti rozhodnutím žalované o určení, neurčení či o zrušení určení advokáta stěžovateli v různých právních věcech s tím, že stěžovatel v rámci prostředků procesní obrany zdůrazňuje jakékoli formální nepřesnosti v postupu žalované, lpí na formálním procesu jejich odstraňování, přičemž jeho snahou již není vyřešení samotného sporu, nýbrž neustálé zpochybňování jednotlivých úkonů žalované i soudu; tento postup přitom stěžovatel uplatňoval i v nyní řešené věci. Městský soud konstatoval, že původní smysl vedení pře ustupuje do pozadí a motivací pro další proces je tento proces samotný.

Nejvyšší správní soud s tímto náhledem městského soudu souhlasí. Nad rámec uvedeného je vhodné upozornit, že v dané věci stěžovatel žalobou brojí proti rozhodnutí České advokátní komory, kterým mu byl určen advokát k poskytnutí právní služby. Přesto stěžovatel dané rozhodnutí napadá pro domnělé formální nepřesnosti a vykonstruované důvody. Je tak patrné, že úmyslem stěžovatele je skutečně pouze samotné vedení sporu, jenž by mu poskytl možnost polemizovat s názory žalované a kritizovat její postup, nikoliv snaha získat kompetentní právní oporu a s její pomocí dospět k řešení věci. Podobného rázu jsou i jiné spory stěžovatele, projednávané zdejším soudem i soudy krajskými. Tyto spory nejsou takového charakteru, že by měly vztah k podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry, netýkají se, a to ani nepřímě, jeho majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí. Jde naopak o řízení vyvolaná stěžovatelovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Takové spory má stěžovatel jistě plné právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit, a musí v nich mít možnost účinně hájit svá práva. Není však důvod, aby náklady na jejich vedení (které je zásadně povinen hradit každý žalobce) za stěžovatele pravidelně nesl stát formou osvobození od soudních poplatků. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně (k této argumentaci viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, publikovaný pod č. 2601/2012 Sb. NSS). Takovou povahu však předmětná věc nemá.

Lze tak uzavřít, že z odůvodnění napadeného usnesení městského soudu je dostatečně patrné, že tento soud plně respektoval ustálenou judikaturu Nejvyššího správního soudu, založenou na premise, že ve výjimečných případech lze odůvodnit neosvobození od soudního poplatku zneužitím tohoto institutu, a to za podmínky, že toto

pokračování

odůvodnění bude dostatečně konkrétní, přesvědčivé a bude reflektovat konkrétní okolnosti každé věci.

K dalším námitkám stěžovatele se Nejvyšší správní soud nevyjadřoval, neboť jsou pro danou věc nepodstatné a mnoho z nich se projednávané problematiky vůbec nedotýká. Kasační stížnost je tedy nedůvodná a Nejvyšší správní soud ji proto zamítl dle § 110 odst. 1, *in fine* s. ř. s.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel byl v dané věci neúspěšný; právo na náhradu nákladů řízení mu proto nenáleží. Pokud jde o procesně úspěšného účastníka – žalovanou, v jejím případě nebylo zjištěno, že by jí v souvislosti s tímto řízením nějaké náklady vznikly.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. října 2013

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu